

A VIGILIA GALÉRIÁJA

SOMOGYI GYÖZÖ

Rajzait nem kell méltatni, elég nézni. Oly mindegy, hogy szerintem vagy szerintünk szépek, nem szépek; *megragadnak!* Fontossá válik, amit mutatnak, s az is, amiről megfélekednek: a képek üres mezői nem mindig rajzolatlanok. Látom, az a véleménye a világról, hogy szenved, remél s örül benne az ember: a kínja látható, öröme láthatatlan. Ez az ember azonban több értelmű, és nem boldog. De nem is gonosz, inkább mélységesen szánnivaló, ahogy föllelkesül és visszaesik. A szerző szánalma hiteles, mert nem megvetés-szagú; rokonszenvez és azonosul figuráival. Ugyanakkor elszakítja és megtorolja a szép-ről alkotott illúzióinkat. Kulcsalakja Jézus Krisztus, *te hát az ember.*

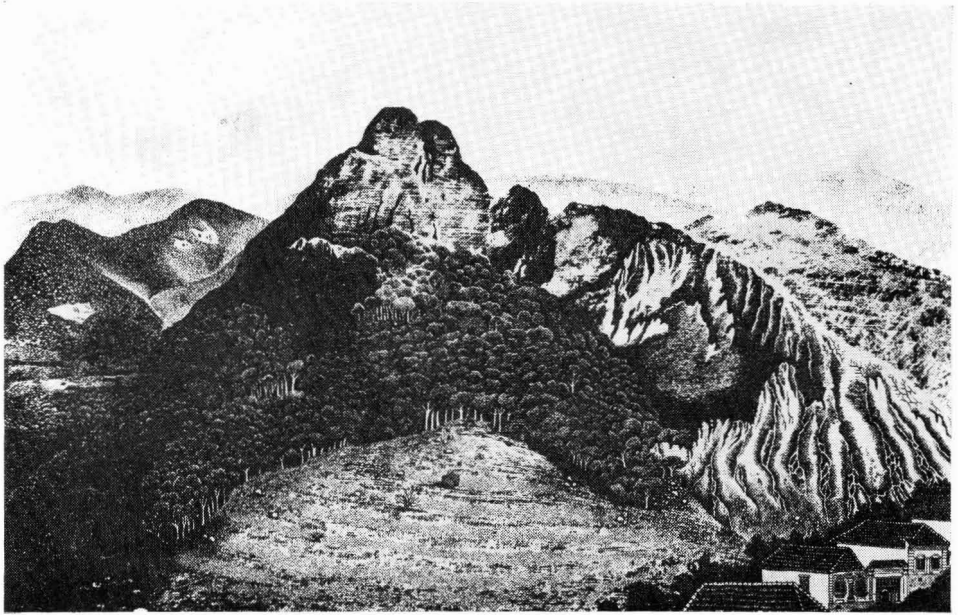
Milyen a Krisztusa? Jelen van ott is, ahol nem találkozunk vele, a tájain például. Arra barangolt Jézus, a földmarkoló gép Szerelőjeként. Emlékeznek rá a kopásra csiszolódott vízmosások, meg a csibehátú falevelek. A szerelőtársak, a parasztok, az asszonyok, akik mind *munkások*, tehát a teremtés folytonos próbájának vannak alávetve; megcsavarta, kifosztotta, fölásta őket a munka, mint az anyaföldet.

S amikor találkozunk Krisztusával, meghökkenünk. Elüt, *el akar ütni* európeér vallásos képeinktől, nem szöke germán, nem is jól fésült hippí. Nem fagyott bele a kultusz tömjénezte dicsőségbe. Nem felsőbbrendű fehér, nem leplezi rassz, szemita vonásait; Krisztusa egy csodálatos *Utolsó!* Olyan utolsó, amilyen „utolsóságra” ő maga biz-

tatja övéit; hogyan is lenne más, ha igaz? Nem rongyos, de egyszál ingű. Meztílabas, mint a megalázott, kutyaemberfejű gyermekek körülötte, akik hisznek neki és csodálkoznak cselekedetein. Külsőre olyan ez a Krisztus a vastagon zsíros, zsinór hajával, mint a fal mögül kirikácsoló elítélői. Nem abban különbözik tőlük, hogy vörös selyemcipőin arany sújtások vannak, hogy a keze ápoltabb az ő kezénél, a félreértett hódolat nem sápasztotta herceggé; egyedül a *Szívében* különbözik. És ez a különbség csak hatalmas, szomorú, barna, messzenéző szemében látszik. Egyébként „echt zsidó”.

Ezt a Zsidót letaglózták a kereszt tövében, és a húsába téptek a keresztben. Mint ahogy a Grünwald, meg a Geertgen Tot Sint Jans Krisztusába. Somogyi nem pingál a feje fölé lebegő glóriát, de amikor Jézus recés tapintású ujaival megérinti a vakot, aki foghíjas szájjal kiabál Fény után, ennek lehuny arcán egy kelő nap derengését látni. Krisztusának orra nem dávidi metszésű, hanem tülök, mint Szent János evangélista kürtös angyalainak. Ez az orr egyetlen látható testi erőssége talán, különben sovány, szelíd, rút. „Gyöngeségében” — nem vasban, replikákban, hadban, lelki cikornyákban — „erős”.

A szamara, az gyönyörű! Okos szamarának özfeje van, kényesen lépked, ül rajta Jézus és megy Jeruzsálembe. Meleg állat hátán „vonul be” a városba, nem trónon. Oly árva, mégis királyian nyugodt. Nem a vádlóira néz, sem a fehér tekintetű ujjongókra; ki tudja, miért ujjonganak? Húsrá, koronára, vérre, cirkuszra éhesek? *Szamarára* az útra figyel, a nagyfülű Jézus meg az üdvösségre, amiről tudja, hogy lucsok vérből virágozik ki. Ártatlan kezét egymáson nyugtatja. Lábujjai esetén összeérnek, pedig nem tehetetlen,

Somogyi Győző munkái

Somogyi Győző: Bevonulás Jeruzsálembe

csak nem akar már tenni semmit. Ül s megy Jeruzsálembe. A fény bokáját bilincsbe verte, derekára hurkot vetett.

Azután föltámad. Rommá lőtt város van mögötte, leomlott fal, parittyakövek. A tegnap vagy a Végső Nap jelei? A katonák fegyverei mindenesetre tökéletesednek; valamikor lándzsa volt, itt ismétlő karabély, s lehet még lézer-vető is. Krisztus mégis föltámad. Éji csöndben, nem zavarva sem az örök hortyogását, sem a pergő homok nesztét. Aszott balját engedelmesen kifelé fordítja, fekete jobbával egy sírkőre támaszkodik. Kicsit fáradt. Megnyúzott, betemetett, elplanírozott, fűvel benőtt Krisztus hányta le magáról a földet, s még most sem dicsőséges; de szelídsége a dolgok velejéig hatol, s gyermeki függetlenségében van valami hátborzongató. Fejét a halál az üdvösség Fekete Diójává érlelte. Rongyai és bordái egységben hullámznak. A sírkövek pedig úgy izzanak, mint egy temető alá rejtett csillag tuskéi. Ezt jelenti: Föltámadtam!

Úl egy öreg móc a toronyhoz támasztott létra tetején. Haja lompos, szakálla gondozatlan, ott gubbaszt: egy szent vagy a falu bolondja? Mindegy. Figyel. A szeme riadt, de lát. Tekintete biztos, de várakozó. Bent lát, belül él át, és tudja, hogy minden benti kiáradt már, *kint van*; csak ő figyel! Nemsokára lemászik, bemegegy a fehérre meszelt sekrestyébe, húz egy-két vonást egy papírlapra, s újra fölkúszik a létrára.

Az Önarckép jól táplált adóügyi föellenőrt ábrázol. Kimosakodott és éppen indul „egy nagy, komplett zabálásra”. Fenyegetve van, látszik rajta; saját Krisztusának igazsága közeledik feléje. Hisszük, hogy megmenekül.

Vasas László

G y ő z e l e m

*Emelték a testet
vér-pikkelyes fáról.
Nikodémus szállt föl
szikla-kupulából.*

*Arcát moha-bolyhú
szakáll borította.
Szívét bánat-kagyló
érecként szorította.*

*Magdolna a kőre
borult tüzes jajjal.
Lobogott a zászló.
Örködött az angyal.*

*Emmauszba tartó
Vándor koronáján
rubin-tövis rezdült.
Menekült a Sátán.*

*Virrasztó kakasok
hajnalt kiabáltak.
Seb-tapintó keze
tündökölt Tamásnak.*

*Vadrózsa-saruban,
naplángú palástban
mosolygott a Mester
Atyja kapujában.*

K á l v á r i a

*Kezüinkből csörömpölt
méz-csorgató bögre.
Bodza fehér bárány
tűztől bukott földre.
Bronzbarna csikónkat,
vér-csizmás lovacskát
duzzadt bögyű lángok
ágaskodva falták.
Szögek rúgtak vissza
szárnyas kalapácsot.
Mennyei bíborban
forogtak a bárdok.
Krisztus-fej világot
vas-koszorús párnán.
Lándzsát rejtő kőre
hanyatlottunk árván.
Lándzsát rejtő kőre,
fölhasított tájra,
bitorlott bástyára
nem szállhat a páva.*